

SIVILOMBUDSMANNEN

Åna Fengsel
Dokumentsenter, postboks 694
4302 SANDNES

Vår referanse
2017/2698

Deres referanse
201716521-12

Vår saksbehandler
Rolf Christian Ranheim

Dato
11.09.2018

Svar på oppfølgingsbrev fra Åna fengsel

Det vises til brev fra Åna fengsel datert 13. juni 2018. I brevet orienterer institusjonen om sin oppfølging av sivilombudsmannens anbefalinger gitt i rapport som ble publisert 14. mars 2018. Rapporten bygger på besøk gjennomført av Sivilombudsmannens forebyggingsenhet 13.–15. november 2017.

1. Generelt om oppfølgingen av anbefalingene

Fengselet synes å ha gjennomført en grundig oppfølging av Sivilombudsmannens anbefalinger og har gitt en god redegjørelse for dette arbeidet. Det bemerkes at oppfølgingen av enkelte funn delvis har sammenheng med rammebetingelser fengselet ikke selv direkte styrer.

Nedenfor gis merknader til fengselets oppfølging på enkelte punkter.

2. Fysiske forhold

Sivilombudsmannen merker seg at Åna fengsel i samarbeid med Statsbygg har utredet et større utviklingsprosjekt som inkluderer riving av D-fløyen og bygging av ny fløy i tre etasjer. Videre er det opplyst at fengselet er i dialog med Statsbygg angående utbedring av lufttegård for innsatte som er utelukket av retten, eller som har begrenset mulighet til fellesskap med andre innsatte.

3. Innkomstrutiner

Sivilombudsmannen ser det som positivt at fengselet har gjennomgått praksis for utdeling av informasjon til nyinnsatte for å sikre at alle har tilgang til informasjonsheftet.

4. Aktivisering og sysselsetting

Sivilombudsmannen merker seg at fengselet anerkjenner at utetid fra celle ligger under anbefalingene i internasjonale retningslinjer, og at det er nedsatt en arbeidsgruppe for å gjennomgå eksisterende rutiner for å øke utetiden.

5. Miljø og trygghet

Sivilombudsmannen har merket seg at fengselet nå gjennomgår rutinene for bruk av kontaktbetjentordningen for å sikre at denne ordningen fungerer tilfredsstillende.

6. Isolasjon og utelukkelse

Som beskrevet i rapporten anså sivilombudsmannen at bruken av transporttralle fremstod som en nedverdiggende og uegnet måte å forflytte innsatte til sikkerhetscelle på. Det er derfor positivt at bruken har opphørt. Sivilombudsmannen har merket seg at fengselet i samarbeid med Kriminalomsorgsdirektoratet vil se på alternative løsninger for transport av innsatte. Det er også positivt at det er installert lysdimmere i sikkerhetscellene, og besluttet at innsatte som hovedregel skal kunne beholde egne klær.

Som beskrevet i rapporten ser Sivilombudsmannen alvorlig på at mennesker som er vurdert som selvmordsnære nærmest rutinemessig blir plassert i isolasjon, og med så begrenset menneskelig kontakt som tilfellet syntes å være i Åna fengsel. Sivilombudsmannen merker seg at fengselet deler ombudsmannens syn på at økt menneskelig kontakt med innsatte er et tiltak som kan begrense bruken av sikkerhetscelle. Fengselet viser til at de grunnet reduksjon i budsjettet for kriminalomsorgen er tvunget til å redusere bemanningen, noe som kan medføre fortsatt bruk av sikkerhetscelle ved akutt selvmordsrisiko. Det er sterkt bekymringsfullt at ressurs hensyn fører til at innsatte som vurderes å være akutt suicidale plasseres på sikkerhetscelle. Dette er en problemstilling som ombudsmannen også har observert i andre fengsler, og som vil bli fulgt opp med sentrale myndigheter.

Sivilombudsmannen ønsker å påpeke betydningen av meningsfull menneskelig kontakt for innsatte i sikkerhetscelle. Plasseringen av sikkerhetscellene ved Åna fengsel medførte at dette kunne være utfordrende, og som nevnt i rapporten var dette en av årsakene til at tilsyn skulle skje hvert 30. minutt. Sivilombudsmannen har merket seg at fengselet vil sørge for at innsatte blir stilt enkle spørsmål vedrørende den innsattes situasjon ved disse tilsynene. Som nevnt i rapporten var det en oppfatning blant innsatte som hadde vært på sikkerhetscelle at de hadde en følelse av å være forlatt, og at de ønsket mer menneskelig kontakt. Sivilombudsmannen ønsker derfor å påpeke viktigheten av at det gjennomføres reelle samtaler med innsatte, at disse ikke bare dreier seg om enkle «avsjekk» og ja/nei-spørsmål, og at slike samtaler protokollføres.

Sivilombudsmannen merker seg forøvrig at det er satt ned et utvalg for å analysere årsakene til utelukkelse etter eget ønske. Det er positivt at også aspiranter og innsatte selv er tatt med i dette arbeidet.

I svarbrevet fremkommer det at Åna fengsel er uenige i sivilombudsmannens merknad om at terskelen for å benytte sikkerhetsseng er urovekkende lav. Ombudsmannen ønsker å presisere at sikkerhetsseng er et tvangsmiddel fengselet har adgang til å benytte, men at det kun skal benyttes der det er strengt nødvendig og kun for å hindre innsatte i å skade seg selv. Sivilombudsmannens kommentar i rapporten var ikke en vurdering av antall ganger fengselet hadde benyttet sikkerhetsseng, men basert på en gjennomgang av vedtak og protokoll i de aktuelle tilfellene sengen var benyttet.

7. Andre inngripende tiltak

Sivilombudsmannen merker seg at fengselet har vurdert to-trinns visitasjon, men konkludert med at nåværende praksis er i henhold til gjeldende regelverk. Ombudsmannen ønsker å gjøre oppmerksom på at vi ved besøk til andre fengsler har erfart at to-trinnsvisitasjon benyttes. Trinnsvis kroppsvisitasjon er også en praksis som anbefales av Den europeiske torturforebyggingskomite (CPT).

8. Kontakt med omverdenen

Sivilombudsmannen har merket seg at fengselet har besluttet at innsatte skal få benytte egne klær ved besøk. Det er også positivt at det skal tilrettelegges for at innsatte med foreldreansvar skal kunne benytte Skype.

Med dette avsluttes oppfølgingen av vårt besøk. Et eventuelt nytt besøk vil bli gjennomført når Sivilombudsmannen vurderer dette som hensiktsmessig.

For ombudsmannen

Helga Fastrup Ervik
kontorsjef

Rolf Christian Ranheim
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.